

Dotknąć tajemnicy. Malarstwo Piotra Kmiecica

Na początku września w lubelskiej *Andzelm Gallery* odbył się wernisaż prac malarskich Piotra Kmiecica. Artysta zaprezentował kilkanaście obrazów powstałych z inspiracji muzyką Oliviera Messiaena. Są to prace najnowsze, powstałe w bieżącym roku. *Hommage à Olivier Messiaen 2* – bo taki tytuł nosi cykl prezentowanych prac, jest malarską próbą nawiązania dialogu z uduchowioną muzyką wielkiego, francuskiego kompozytora.

Uroczyste otwarcie wystawy prac Piotra Kmiecica odbyło się 9 września 2009 roku, w dniu sześćdziesiątych urodzin artysty. Mimo, iż prace inspirowane są muzyką, to muzyka nie towarzyszy widzowi podczas oglądania wystawy. Obrazy zgrabnie wkomponowane są w przestrzeń galerii. Niektóre wiszą pojedynczo na białej ścianie, inne układane są w polptyki. W *Andzelm Gallery* swoje prace

prezentowali najwybitniejsi artyści współcześni m.in. Wojciech Fangor, Stefan Gierowski czy ostatnio Stanisław Fijałkowski. *Hommage à Olivier Messiaen 2*, jest kolejną znakomitą wystawą, potwierdzającą renomę galerii w której prezentowana jest sztuka artystów z „najwyższej półki”.

Piotr Kmiecic urodził się w 1949 roku w Zamościu. Jest absolwentem zamojskiego Liceum Sztuk Plastycznych oraz Wydziału Malarstwa w krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych. Dyplom z wyróżnieniem uzyskał w 1974 roku, w pracowni malarstwa prof. Wacława Taranczewskiego. Obecnie uczy rysunku i malarstwa młodzież z Liceum Plastycznego w Nałęczowie. Uprawia malarstwo, rysunek, rzeźbę, asamblaż. Swoje prace prezentował na wielu wystawach w kraju i za granicą. Autor obszernych cykli: m.in. *Operacje, czyli próba konstruowania destrukcji*, *Signum Temporis*, *Kontrapunkty*, *Wpisani w drzewo*,

Czarnostany, *Natura Natury*, *Dwadzieścia spojrzeń na Oliviera Messiaena*, *Partita polna*, *Hommage à Olivier Messiaen*, *Obłok niewiedzy*. Jest laureatem kilkunastu nagród na wystawach międzynarodowych, ogólnopolskich i środowiskowych (w tym nagrody Ministra Kultury i Sztuki „za wybitne osiągnięcia dydaktyczne i wychowawcze”).

Prace malarskie prezentowane przez Piotra Kmiecica w *Andzelm Gallery*, są osobistym hołdem artysty dla wybitnego kompozytora Oliviera Messiaena¹, a zarazem kontynuacją cyklów malarskich, inspirowanych mistyczną muzyką Francuza. *Dwadzieścia spojrzeń na Oliviera Messiaena* – prace powstałe w latach 1992-1995, rozpoczynają dialog odbywający się na dwóch płaszczyznach: malarskiej i muzycznej. Artysta opisuje swoje „spoglądanie na muzykę” Messiaena w następujący sposób: *Ten dialog z niematerialną, uduchowioną Messiaenowską materią dźwiękową jest próbą spojrzenia na prześwietloną teologicznym światłem muzykę mistrza*². Piotr Kmiecic podkreśla, że w swoich pracach nie próbuje zilustrować muzyki, nie przenosi on też formy muzycznej na formę malarską. Kmiecic przekonany o związku muzyki wielkiego kompozytora z Prawdą oraz o tym, że mimo, iż muzyka rozgrywająca się w śmiertelnym czasie, przekracza tymczasowość, operując środkami malarskimi próbuje owej Prawdy dotknąć.

Hommage à Olivier Messiaen 2 jest kolejnym osobistym kontaktem artysty z „niebiańskimi” utworami kompozytora. Spotkanie to odbywa się za pomocą kompozycji, kolorystyki – której artysta nadaje określoną wartość oraz symboli – chrześcijańskich bądź archetypicznych, zawieszonych poza jakimkolwiek empirycznym doświadczeniem, ale drzemających głęboko w podświadomości człowieka, żyjącego w świecie zdesakralizowanym. Prace Kmiecica nie są dziełami czysto malarskimi. Artysta wprowadza do nich „namacalną” trójwymiarowość, w tym celu używa konstrukcji drewnianych, wystających poza płaszczyznę obrazu. Podobne zabiegi artysta stosował we wcześniejszych cyklach (*Signum temporis*, *Droga '80*, *Wpisani w drzewo*, *Czarnostany*). Drewno jako element naturalny, występujący w przyrodzie w najczystszej postaci, nie poddany ingerencji człowieka jest dla artysty najlepszym tworzywem. Materia ta, przetworzona zostaje w pracach Kmiecica w taki sposób, by zachować jak najwięcej ze swojej naturalności, jednocześnie zyskując nową, niematerialną wartość. Krzyżujące się elementy drewna, przypominające gałęzie, odsyłają wyobraźnię odbiorcy do najważniejszego mistycznego drzewa, którym dla chrześcijanina jest krzyż – miejsce męki i śmierci Zbawiciela. Oczywiście jest, że dla wyznawcy Chrystusa owo Świąte Drzewo Krzyża, jest centralnym punktem makrokosmosu, w którym osadzony jest *homo religiosus*. Idąc tym tropem, Piotr Kmiecic w swoich pracach umieszcza

symboliczne Drzewo Krzyża w centrum kompozycji, zamykając je w równie symbolicznych kształtach (mandorli, łuku, trójkącie). Mandorla (podkreśla dwoistą naturę Mesjasza – Boga i człowieka), łuk (kojarzony z kształtem nieboskłonu) oraz trójkąt (piramida „zwężająca się ku górze”, symbol światła duchowego) są dla Piotra Kmiecica istotnym tłem rozgrywającego się w centrum kompozycji dramatu – pasji Chrystusa. Forma piramidy często pojawiająca się w twórczości Piotra Kmiecica (jest głównym motywem cyklu *Partita polna*) dynamizuje kompozycję, a jej wierzchołek wyznacza kierunek wędrówki, którą ma podjąć człowiek naśladujący Chrystusa. Wędrówka ta, jednoznaczna ze zbawieniem, ma jeden, jedyny słuszny kierunek – z dołu do góry, a przekładając to na język symboliczny z ziemi do nieba. Gałęzie wypełniające piramidę stanowią przypomnienie, że owa wędrówka, której początkiem jest życie ziemskie, a celem transcendencja, zawsze odbywa się w bliskości Krzyża.

Spośród prezentowanych na wystawie prac można wyróżnić obrazy żółte, błękitne oraz utrzymane w kolorystyce neutralnej (biel, szarość, czerń). Kolor w pracach Kmiecica ma wymiar duchowy. Błękit, utożsamiany z kolorem firmamentu, stawia widza wobec bliżej niepoznanej tajemnicy. Błękit nieba posiada wymiar mistyczny, ponieważ niemal zawsze kojarzony jest

z transcendencją. W obrazach neutralnych biel kojarzona z początkiem, z czystą potencją, stopniowo przechodzi, poprzez tonację szarości do pozbawionej światła czerni – misterium nocy. Wykorzystanie „słonecznej” żółci jest zjawiskiem nowym w twórczości Kmiecica. Ciepła, kadmowa, niemalże kłująca w oczy żółć, jest „ucieleśnieniem” mistycznego światła. Artysta kładzie farbę na płaszczyznę nierównomiernie, mamy wrażenie chropowatości, czegoś co zakłóca idealną ciszę, nieskończoność. Czasami jest to światło przebijające jakby spoza płaszczyzny (z wnętrza obrazu), niekiedy są to ciemniejsze punkty uciekające w głąb obrazu. Jedynie w pracach „żółtych” farba kładzona jest równomiernie. Zharmonizowana z płaszczyzną barwa pozbawiona jest jakichkolwiek drgań.

Kmieć używając form prezentowanych już we wcześniejszych pracach oraz wprowadzając nowe, nietypowe dla jego twórczości elementy, stwarza doskonale zharmonizowany cykl. Zaskakuje „hałaśliwe” światło którym nasączone są „obrazy żółte”. Pozwalają one spojrzeć na wcześniejsze motywy pasyjne z innej perspektywy. Mówią o nowej, radosnej rzeczywistości, która stała się realna dzięki męczeństwu Chrystusa. Kolor żółty, jako kolor przeciwstawny „martwemu” błękitowi, utożsamiany jest z życiem, a w wypadku chrześcijanina z obiecany przez Chrystusa zbawieniem czyli życiem wiecznym, do którego prowadzi tajemnica Krzyża.

Hommage à Olivier Messiaen 2 jest jedną z tych wystaw, o których myśli się intensywnie, długo po opuszczeniu galerii. Po stosunkowo krótkotrwałym kontakcie z dziełami Kmiecia, udało mi się „wynieść” odrobinę umieszczonej w nich duchowości poza przestrzeń *Andzelm Gallery*. Symbolika zawarta w obrazach, stała się dla mnie pierwszą zagadką do rozszyfrowania. Skojarzenia z elementami *Arma Christi* (krzyż, korona cierniowa), nasunęły się jako pierwsze. Po dłuższych rozmyślaniach doszedłem do wniosku, że owe symbole, stanowią najniższy z poziomów „tajemnicy malarskiej”, Piotra Kmiecia. To, na co naprawdę wskazują, oraz jakie są najgłębsze znaczenia obrazów, znane jest zapewne jedynie samemu artyście. Jestem przekonany, że sacrum w sztuce Kmiecia dostrzegalne jest również dla zwykłego widza, a odniesienie do rzeczywistości transcendentnej stanowi fundament malarskich dokonań artysty. Obrazy Piotra Kmiecia, otwierają przestrzeń do osobistych refleksji, z jednej strony niepokoją kolorem, fakturą, a z drugiej tworzą ład i harmonię tak istotną w dzisiejszym świecie.

Przypisy:

1 Olivier Messiaen (ur. 10 grudnia 1908 w Awinionie, zm. 27 kwietnia 1992 w Clichy) - francuski kompozytor i organista. W swoich utworach nawiązuje do mistyki chrześcijańskiej. Messiaenowska materia dźwięków zaczepia w swoim brzmieniu o transcendencję. Muzyka Francuza, podobnie jak twórczość Kmiecia, próbuje opuścić fizyczną powłokę i osiągnąć tego, co niewidzialne i doskonałe.

2 Cytat za: Piotr Kmieć. [kat. wyst.] Galeria Sztuki Sceny Plastycznej KUL, Lublin 2002.